Ҳаё

Рус тилидан таржима қилди: Абу Муҳаммад

Динда ҳаё

Меҳрибон ва раҳмли Аллоҳ номи билан

Динда ҳаё – бу мақтовга лойиқ хислатлар ва буюк ибодатлардан бири бўлиб, хоҳ очиқ, хоҳ яширин бўлсин, хунук сўз ва амаллардан воз кечишга ундайди.

Имом Аҳмад, Бухорий ва Муслимнинг Имрон ибн Ҳусайндан (Аллоҳ у кишидан рози бўлсин) ривоят қилган ҳадисда Расулуллоҳ (у зотга Аллоҳнинг салом ва саловотлари бўлсин) шундай дедилар:

الْحَياءُ لَا يَأْتِي إِلَّا بِخَيْرٍ

“Ҳаё - ҳайрдан *(яхшиликдан, баракадан)* ***бошқа нарсага олиб бормайди.”***

Имом Бухорий, Аҳмад ва Муслим Абу Ҳурайрадан (Аллоҳ у кишидан рози бўлсин) ривоят қилган ҳадисда келганидек, ҳаёнинг иймондан эканлигининг ўзи унинг нечоғли буюк неъмат эканлигини кўрсатади. Пайғамбаримиз (у зотга Аллоҳнинг салом ва саловотлари бўлсин) айтганлар:

والحَيَاءُ شُعْبَةٌ مِنَ الإيمَانِ

“... ва ҳаё ҳам иймоннинг шўъбаларидандир”.

Расулуллоҳ (у зотга Аллоҳнинг салом ва саловотлари бўлсин) саҳобаларини тарк этишларидан олдин уларга ҳаё нималарда намоён бўлишини кўрсатиб бердилар.

- وعن عبد الله بن مسعود رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: ((استحيوا مِن الله حقَّ الحياء. قال: قلنا: يا رسول الله إنَّا لنستحيي، والحمد لله. قال: ليس ذاك، ولكنَّ الاستحياء مِن الله حقَّ الحياء: أن تحفظ الرَّأس وما وعى، وتحفظ البطن وما حوى، وتتذكَّر الموت والبِلَى، ومَن أراد الآخرة، ترك زينة الدُّنيا، فمَن فعل ذلك، فقد استحيا مِن الله حقَّ الحياء))

Чунончи, Термизий ибн Аббосдан (Аллоҳ у кишидан рози бўлсин) ривоят қилган ҳадисда келади:***“Аллоҳдан астойдил*** *(ҳақиқий)* ***ҳаё қилинглар!*** *(саҳобалар) биз айтдик-ки: “Аллоҳга ҳамдлар булсин-ки, биз ҳаё қиламиз эй Аллоҳнинг росули?” У зот (Аллоҳнинг салом ва саловотлари бўлсин) дедилар:* ***“У*** *(ҳаё)* ***ҳақида айтмаябман. Аллоҳдан астойдил*** *(ҳақиқий)* ***ҳаё қилган киши боши ва ундаги нарсалар*** *(ёмон ўй-фикрлар)****нинг, қорни ва унга тушадиган*** *(ҳаром ва шубҳали нарса)****ларнинг эҳтиётини қилсин*** *(сақлансин)* ***ҳамда ўлим ва*** *(ўлимдан сўнг)* ***жасаднинг чиришини эслаб турсин. Ким Охиратдан умидвор бўлса, дунё гўзалликларини тарк этади. Ким шундай қилса, у Аллоҳдан астойдил*** *(ҳақиқий)* ***ҳаё қилибди”.***

Яна келади:

أَنّ مَنِ اسْتَحْيى مِن الله اسْتَحْيى اللَّهُ تَعَالَى مِنْهُ

“Ким Аллоҳдан ҳаё қилса, Аллоҳ ундан ҳаё қилади”.

Аллоҳнинг ўз қулидан ҳаё қилиши – бу марҳамат ҳаёси, саховат ҳаёсидир. Чунончи, Термизий, Абу Довуд ва ибн Ҳиббон Салмондан (Аллоҳ у кишидан рози бўлсин) ривоят қилган ҳадисда Расулуллоҳ (у зотга Аллоҳнинг салом ва саловотлари бўлсин) дедилар:

إنّ ربكم تبارك وتعالى حيِيٌّ كريمٌ يستحي إذا رفعَ الرَّجلُ إليْهِ يديْهِ أن يردَّهما صفرًا

“Дарҳақиқат, роббингиз табарока ва таоло ҳаёлидир, саховатлидир ва у бандасининг Ўзи томон кўтарилган қўлини қуруқ қайтаришга бандасидан ҳаё қилади”.

Шунингдек, ушбу ажойиб хислат Расулуллоҳга (у зотга Аллоҳнинг салом ва саловотлари бўлсин) ҳам хос бўлган. Имом Аҳмад, Бухорий, Муслим ва ибн Ҳиббон Абу Саъид ал-Худрийдан ривоят қилган ҳадисда у киши Расулуллоҳни (у зотга Аллоҳнинг салом ва саловотлари бўлсин) шундай тасвирлайдилар:

(فإذا رأى شيْئاً، أشد حياءً من العذراء في خِدْرها -صلى الله عليه وسلم – كان رسول الله
متفق عليه يكرهه عرفناه في وجهه)

“Расулуллоҳ (у зотга Аллоҳнинг салом ва саловотлари бўлсин) чимилдиқдаги бокира қиздан ҳам ҳаёлироқ эдилар ва агар ўзларига ёқмайдиган бирор нарсага кўзлари тушса, буни юзларидан билиб олардик”.

Қолаверса, агар инсон ҳаёсини йўқотса, энди ҳеч нарса уни залолат ва пасткашликдан сақлаб қола олмайди. Расулуллоҳ (у зотга Аллоҳнинг салом ва саловотлари бўлсин) айтганларидек:

: «إن مما أدرك الناس من كلام النبوة الأولى: إذا لم تستح فاصنع ما شئت».

“Олдинги пайғамбарлардан одамлар билиб олган *(сақланиб қолган)* ***сўз шуки: “Уялмасанг, билганингни қил”.*** (Имом Бухорий ривояти)

Саъид ибн Язид (Аллоҳ у кишидан рози бўлсин) Пайғамбар (у зотга Аллоҳнинг салом ва саловотлари бўлсин) у киши йўлга чиққанларида шундай насиҳат қилганларини айтадилар:

أُوصيكَ أنْ تَسْتَحِيَ مِنَ اللهِ عزَّ وجلَّ كما تَسْتَحِي من الرجل الصالِحِ

“Мен Расулуллоҳга (у зотга Аллоҳнинг салом ва саловотлари бўлсин): “Насиҳат қилинг”,- дедим. У зот: ***“Солиҳ инсондан ҳаё қилганинг каби, Аллоҳ азза ва жалладан ҳам ҳаё қилишингни насиҳат қиламан”,****- дедилар”.*

(Имом Аҳмад “аз-Зуҳд”да, Байҳақий ва Табароний ривоя қилганлар.)

قال ابن جرير : هذا أبلغ موعظة وأبْين دلالة بأوجز إيجاز ، وأوضح بيان ، إذ لا أحد من الفسقة إلا وهو يستحي من عمل القبيح عن أعين أهل الصلاح ، وذوي الهيئات والفضل ؛ أن يراه وهو فاعله ، والله مطلع على جميع أفعال خلقه ، فالعبد إذا استحى من ربه استحياءه من رجل صالح من قومه : تجنَّب جميع المعاصي الظاهرة ، والباطنة ،

Ибн Жарир ат-Табарий (Аллоҳ раҳматига олсин) айтадилар: *“Бу – насиҳат, аниқ ва лўнда кўрсатадики, фосиқларнинг ҳеч бири ўзининг қабиҳ, жирканч ишлари учун уялмайди, фақатгина солиҳ ва яхши инсонлар кўриб қолсаларгина ҳижолат тортиб, уялади, Аллоҳ эса, ўз махлуқотларининг Роббисидан уялиб, ҳаё қилаётган амалларини аниқ кўриб, билиб турувчидир. Банда ўз Роббисидан ҳаё қилса, демак у ўз қавмининг солиҳ кишиларидан ҳам уялади, ҳаё қилади ва очиқ ҳамда махфий гуноҳлардан четланади…”* (Қаранг: “Файд ал-Қодир”, 3/74)

Аллоҳ таоло дейди:

إِنَّ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ لَهُم مَّغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ

“Албатта, ўз Роббиларидан ғойибдан қўрқадиганлар учун гуноҳларини кечиш ва улкан ажр-савоблар бордир”. *(“Мулк” сураси, 12 оят)*

Аллоҳ таолодан қўрқишнинг кўринишларидан яна бири, Аллоҳ азза ва жалладан ҳаё қилиш бўлиб, у (ҳаё), бандага, ўз Роббисини кўрмаса-да, лекин У (Аллоҳ) ўзини (бандани) кўриб турганлигини ёдда тутган ҳолда, солиҳ инсон ҳузурида қилишдан тийиладиган, уяладиган ишни (ёлғиз қолганда ҳам) қилишга имкон бермайди (ҳаёси уни у ёмон ишдан тўсиб туради).

Яна Абулқосим ал-Жунайд (Аллоҳ раҳматига олсин) шундай деганлар:

الحَيَاء: رؤية الآلاء ورؤية التَّقصير، فيتولَّد بينهما حالة تُسمَّى الحَيَاء،

“Ҳаё – бу ўзига нисбатан марҳаматни (неъматни) кўра билишидир ва ўз айбларини (камчилик, хатоларини) кўра билишдир, мана шулар ўртасида ҳаё деб аталмиш (туйғу) юзага келади”.

Бу ҳолат - инсон ўзига берилган марҳаматни (неъматларни) ва ҳалоллик чегарасидан ноҳақ ўтганини эслаб (англаб), кейин аввало Аллоҳдан ҳаё қилганлиги сабабли, бундай ишдан ўзини тийишида намоён бўлади.

Аллоҳдан бизни аввало Унинг Ўзидан ҳаё қилиш билан неъматлашини, бизни тўғри йўлга чорловчи ва шу йўлдан юрувчилардан қилишини сўраймиз. Оламлар Роббиси бўлмиш Аллоҳга мақтовлар бўлсин.

[Рус тилидан мазмунан (эркин) таржима қилинди]

[Хато ва камчиликлар учун Аллоҳга истиғфор айтамиз]

[pdf қилинди 1444-2022]